

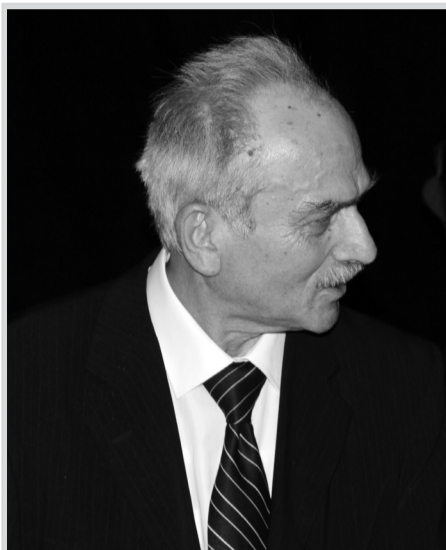
ნოჯისური

ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე,
მძინარეც ამას ვდუდუნებ
ვაჟა-ფშაველა

ლიტერატურული გაზეთი №34

მკათათვე, 2015

მამანტი ძაძამია — 75

მამანტი ძაძამია ბესარიონში სქუაქ დებად 1940 წანაში 29 მესეფც წენდინაში რაიონიში სოფელი ენწერც — გაჩინებული მენცარი, აკადემიკოსი, პროფესორი, კოლხური კულტურული მოკვიდრებაში დოგურაფაში დო დაცვაში ასოციაციაში პრეზიდენტი. საქორთუოში სამენცარო აკადემიაში „აია“-ში პრეზიდენტი (ამდლა — საპატიო პრეზიდენტი). ართ-ართი ეშმანწყული ზიტყვაში გორჩქინუში დო მენცარული მარგალური ნინაში დოგურაფაში.

მამანტი ძაძამია გოხოლნა საქორთუოში 8 სამენცარო აკადემიაში წევრი, აკადემიკოსი დო 5 უნივერსიტეტიში საპატიო პროფესორი.

პერიოდიდანე იწყება მისი შემართებული ბრძოლა ენათმეცნიერებაში საკუთარი ადგილის დასამკვიდრებლად!

ნიჭმა, ცოდნამ, მონდომებამ, თავდაუზოგავმა შრომამ და რაც მთავარია, სწორედ ვაჟკაცურმა შემართებამ ჩამოაყალიბა ბატონი მამანტი დიდ მეცნიერად და მრავალმხრივ სამაგალითო პიროვნებად.

სიტყვის დასასრულს, განსაკუთრებით ხაზგასმით მსურს აღვნიშნო, რომ ბატონი მამანტის ტიტანური შრომა მეგრული ენის საკაცობრიო მნიშვნელობის შესახებ, ქართული ენისა დ სრულიად საქართველოს სადიდებელიც არის!

რეგლამენტი რომ არ გამიგრძელდეს, აქ შევწყვეტ სათქმელს და ვუსურვებ იუბილარს ჯანის სიმრთელეს! — კვლავაც გავეხარებინეთ, კვლავაც სასიამოვნოდ განვეცვიფრებინეთ მეცნიერული სიახლეებით!

ძაძამია მამანტი!

თიჯგუა ზიტყვას მა ვარშქიდა, სქანი რჩქინა გამანდი — ჟირომ წანას გიცხოვრებდას ჩქინი გენია მამანტი! სქანი არზეფი ბრელი ორე, — ზიტყვას, ზიტყვეფც გარღვანდი, სქანით ხარენც წალენჯიხა, სქანით ცხოვრენც, მამანტი! ლორონთე ძალა ვამგარკასე, ბუასე თუთა რთაფილი, — ჭიჭე დიდ რე წალენჯიხა სქან რე გოლუაფირო! წალენჯიხა ბუა იოლ რე, სქან დიდ შურიშ ღალა რე — ნირს გოთანელ მინდორის რე, ვარდიშ ეფშა გვალა რე! თიჯგუა ზიტყვას მა ვარშქიდა, სქანი რჩქინა გამანდი — ჟირომ წანას გიცხოვრებდას ჩქინი გენია მამანტი!

თამაზ ფიფია, მწერალი.
წალენჯიხა, 29 მაისი,
2015 წელი.

ნუგზარ შამუგია — პოეტი გალშე,
წენდინა, 29 მესეფი, 2015 წ.

დიდი მეცნიერი და მრავალმხრივ სამაგალითო პიროვნება

ქალბატონებო და ბატონებო! პატივცემულო მეგობრებო!

მეგრული ენა ჩვენებურთათვის ონწენზე მისამლერი „ნანაია ნანა“, მშობლიური, უტკბილესი იავენანა, დედისეულ რძესთან ერთად შეწვილ-შერგებული და დედასავით შესაყვარებელი, — ყმანვილობიდანე გზამკვლევი სათუთ ადამიანურ ურთიერთობებსა და ცხოვრებისეულ ურთულეს პერიპეტეტიებშიც.

სწორედ ამიტომაც, ქართულთან ერთად, მეგრული ენისადმი ჩვენი კუთხის წარმომადგენელთა ერთგულება ძალზე ბუნებრივია და დასაფასებელი.

ყოველივე ეს ეჭვმიუტანელი ჭეშმარიტებაა! ასეთია პირადი დამოკიდებულება მეგრული ენისადმი და როგორც ვიცი, აქ მსხდომთა უმეტესობა ამ თვალსაზრისს უთუოდ იზიარებს. ასევე სამეგრელოს სხვა კუთხე-კუნჭულში და ასევე უნდა იყოს ჩვენსავე ტყუპისცალი ლაზი მძის დღევანდელ შთამომავლობაშიც.

29 მაისი, მეგრული ენის დღე, წლეულს, განსაკუთრებით გასახარი და საზეიმოა იმის გამო, რომ იუბილარია ბატონი მამანტი ძაძამია, ვისი დაბადების აღსანიშნავად დაარსდა ეს ღირსშესანიშნავი დღე!

75 წლის იუბილარისადმი თბილი სიტყვის თქმა, მისი პიროვნული ღვაწლის წარმოჩენა, მეგრული ენის სადიდებელი დამსახურების აღიარება უთუოდ აუცილებელია და ნაწილობრივ უკვე იყო საუბარი. სათქმელი კი კვლავ ბევრი დარჩა, რადგან ბატონი მამანტი ისეთი მეცნიერია, რომელმაც შეძლო ქომადგად მოვლენოდა მშობლიურ ენას და რთული, ისტორიული პროცესების ჟამს პასუხი გაეცა ჩვენს თავზე დამოკლეს მახვილივით აღმართული კითხვისათვის: რა ვუყოთ ურაპატრიოტ მავანთა და მავანთა მიერ დანუნებულ ჩვენს მეგრულ ენას? როგორ გავაგებინოთ ზოგიერთ ტვინმოდრეცილს თუ რას ნიშნავს მშობლიური გარემო, შურობუმე ენა და მისადმი ერთგულება?

დღეს უკვე დანამდვილებით შეგვიძლია ვთქვათ: სწორედ მან, დღევანდელმა იუბილარმა, ყველაზე უფრო სრულყოფილად შეძლო ამ დილემისადმი პასუხის გაცემა და გასაგებად აუხსნა თანამედროვეებს, რომ ყველა ენა, ჩინებულიც და უწინიც,

ღვთისგან ბოძებულია და ამდენად მზრუნველობით უნდა იყოს გარემოსილი, მეგრული ენა კი ადამიანის გაჩენის თანმდევი ენაა, მსოფლიო ენებს შორის, უმდიდრესი ლექსიკისა და საგრამატიკო საშუალებების მქონე ენაა! და, რომ ეს არის ადამის ენა.

და ცხადია, არც ის არის შემთხვევითი, რომ ღვთისმშობელი მარიამი ღვთაებრივ პირმშოს, იესოს, აკვანში მეგრულ „ნენანას“ უმღეროდა. ამის შესახებ ცნობები დაიბეჭდა პრესაში და ეს ქართველმა ღვთისმსახურებამაც აღნიშნეს.

დღევანდელი იუბილარი, აკადემიკოს შვილთან, ქალბატონ ცირა ძაძამიასთან ერთად, სიტყვათა წარმომავლობის ახსნისას, თვალსაჩინოდ და გასაგებად ამტკიცებს მეგრული ენის წარმოშობის კანონზომიერ თავისებურებებსა და მსოფლიო მნიშვნელობის ღირებულებებს, რაც ახალ-ახალი აღმოჩენების საფუძველი ხდება!

ბატონმა მამანტიმ ჩვენს თვალწინ განვლო გზა ჭეშმარიტებისათვის თავდადებული მეცნიერისა, — გზა ნამდვილად პრინციპული, ღირსეული ვაჟკაცისა, რისი მოწმენიც სხვებზე მეტად წალენჯიხელები ვიყავით... მინდა 90-იანი წლების უმძიმეს სიტუაციებს შევეხო... მომავალი დიდი მეცნიერი მაშინ რესპუბლიკის საზოგადოებისათვის ნაკლებად ცნობილი პიროვნება გახლდათ. მის მიერ კომუნისტის მანდატის ჩაბარება და დაპირისპირება პარტიულ ელიტასთან, ზვიადისა და მერაბის გზის არჩევანი და მხარდაჭერა დამხოზიერ ეროვნული ხელისუფლებისადმი დიდი რისკის შემცველი, მაგრამ სამართლიანი კაცის, ქვეყნის პატრიოტის შესაფერისი ნაბიჯი იყო...

1993 წელს ჩვენ ერთად ვსაქმიანობდით მკვეთრად ოპოზიციურ გაზეთ „წალენჯიხის ზარებში“, ერთად ვებრძოდით ავადსახსენებელი შევარდნაძის რეჟიმს. ეს მაშინ ნამდვილად იყო სიკვდილ-სიცოცხლის საქმე, რის შედეგად თვითონ და მისმა ოჯახმაც მრავალგვარი განსაცდელი, საფრთხე და შევიწროება გამოიარა. მიმართა, რომ სწორედ იმ წლებში გამოინართო უსამართლობასთან მეტრძოლი მისი ხასიათი... სწორედ იმ პერიოდში შეექმნა პრობლემები მის ჯანმრთელობასაც, მაგრამ იმ

მახანტალ
ილია ძაძამიამ
ნახანტა

ახავაი, ჩქიმი უმინჯური ოდაბადე!

მითინი ვაჟუნა მარგალემც ნამარგალეფიში უმოსი ნტერი! ათენემც ვაჟუნა მუთუნი! ათენემც ბოდიში, მარა კუჩხემც გილაბუნა მარგალური ნინა! მარგალური იდენტობა! იჩიებუნა დინასია უკული! ვარა სოვრე მოიღუნანია დინუნი თინა! მუდგა უნი ათენემც! ვაგაგინენა დო ვართი ოკონა გეგანინი! ათენა რე ტრაგედია დო მუზმახანც ათაში! ბორჯი ირთანც! ნინა დინუ! ნინაში დინაფა კათაში დინაფარე! მარა, ართ დო ჟირი კოჩიში გარდა მითინც ვანარდ ენა! ახავაი, სქანი ცოდა მარგალონა! ახავაი, მუჭო მედინ კოლხეთიში დიდებუანობაქ! ახავაი, ბუაში სქუალეფი ვორეთია დო მუჭო რე გეგნიბჯიშითუნი!

ახავაი, შაგრენიში ტყეცცალო დაჭიჭარებული კოლხა-ლაზონა-მარგალონა!

ახავაი, ჩქიმი უმინჯური ოდაბადე! მუქ მალღელს დო მუშენი გინიფრთით ათეჯგუა გილარდეთ! სო დინ ჩქინი გალიერობაქ დო სორე ჩქინი გურგოჩამა! ვარა მურე ეზმა დორულაფა! გოკურცხი მარგალი! ხოლო რე შანსი გინოსქილადაში დო გოკურცხი სი სარალო! გოკურცხი დო ვემიდინუა დუდი! გოჭყოლაღირი გაფ დო ქიგიშინი ბუაში სქუა რექუნი! ქიგიშინი მურიცხეფიში მუკნატყვაცა რექუნი! ქიგიშინი ლორონთიში ნაქიშინა რექ დო სი ხოლო გილუ უფლება ჟინიერნი ქყოლოფუათ ირიათონო ორდენი! ვემედინა მარგალი!!!

ზურაბ კვარაცხელია,
სახალხო მოძრაობა „ომარგალეში“
ზუგიდიში ორგანიზაციაში
ხემანჯღვერი.

პოეზია

თინათინ მღვდლიაშვილი

შემოქმედება

თუმც ავაზაკნი მიწამლავენ
 მზისფერ სანუთროს,
 მეხთატეხაში მითენდება და მილამდება...
 მე ღირსეულად ვეგებები
 ყველა განსაცდელს,
 რადგან მფარველობს ჩემი ჯვარი —
 შემოქმედება.
 შემოგლეჯია ხორნაბუჯთნ
 ღრუბელს საკინძე
 და ცის ნათელში გაუძლისი
 ცეცხლი ინთება...
 ო, სულიწმინდის უმსუბუქეს
 სიფერმკრთალეში
 ვერავითარი ბოროტება ვერ შეეხება.
 ვაზის მტევენებით შემოვიქსოვ
 მზისფერ სამოსელს,
 ვაზის ჩრდილებში სატკივარი
 ჩაიფერფლება...
 ჩემი ღმერთია, სალოცავი —
 ჯვარცმული ქრისტე!
 ჩემი მეუფე, მბრძანებელი —
 შემოქმედება!
 მკათათვის 12, 1992 წ.

ვაინახები

უფლის სარკმელზე მზემ მოხატა
 თეთრი კამეა...
 იჩქერიაშიც, ალბათ, ახლა
 თეთრი ღამეა...
 თეთრი ღამეა და არ სძინავთ
 ჩემი არწივებს, —
 რა დააძინებთ!
 თოვს და ფითრდება პეიზაჟი —
 ნავენახევი...
 თოვს და მწვერვალებს დარაჯობენ
 ვაინახები...
 და თუ ამაღამ გროზნოს ცაზე
 მეხი იელვებს,
 რა მოასვენებთ ბებერ ლომებს —
 კავკასიელებს!..
 ეჰ, სად არიან უძლეველი, ურჩი
 მხედრები?!
 ო, რომ შემედლოს, საქართველოს
 ავამხედრებდი!..
 ო, რომ შემედლოს, ჯარს შეეყრიდი
 ივრის ჭალაში,
 რაა სიცოცხლე, თუ არ მტერთან
 უინით თამაში?!
 რაა სიკვდილი, როცა გული
 რისხვით ივსება?!
 რაა სიცოცხლე, თუ აგვართვა
 მტერმა ღირსება?!
 მე რომ შემედლოს, საქართველოს
 გავაცოცხლებდი,
 იბერიული სიმამაცით გავაოცებდი...
 დავარისხებდი დედოზარებს,
 ქართლთან, კახეთთან, —
 და ჩოლოყაშვილს გავყვებოდი
 ვაინახებთან!..
 შევუღუნავდი, შევუწგრევიდი
 გულ-მკერდს ავსულებს,
 დავიფარავდი მზეთუნახავ
 ჩემი ასულებს...
 ყინულის ლოდებს მოვაბნევიდი
 ვარდს და იელვებს,
 სულს შთავებრავდი ჩემს გათოშილ
 კავკასიელებს!..
 და ნახანჯლარი მრისხანებით
 ავიმღერეოდი,
 თეთრ მწვერვალზე მზის
 სხივებად დავიღვრებოდი...
 ალესილ ხმალზე ვაცეკვებდი
 შურისმგებლებს
 და ბინძურ ზრახვებს ავურევიდი
 იუდეველებს!..
 თავანყვეტილი შევმუსრავდი
 მონღოლ-კალმიკებს
 და რუს გენერლებს ჩავაცმევიდი
 კაბა-ვალნიკებს,
 და მათ გალინკებს გავვზავნიდი
 ცივ რასიაში,
 რომ არასოდეს არ დაბრუნდნენ
 კავკასიაში!..
 მევე, პანკისში, ქისტის ჭერქვეშ
 შევისვენებდი,
 საქართველოდან რუსის ჩექმას
 გავასვენებდი,
 დავისვენებდი!..
 თოვს უსაშველოდ... მზემ მოხატა
 თეთრი კამეა...
 თეთრი ღამეა... უსაშველოდ
 თეთრი ღამეა...

ხმალი ავლესოთ ქართველებო, ხმალი ავლესოთ!

ჩვენ სიყვარულის სარცელზე
 შეგვქმნა განგებამ,
 და სათნობა დაგვანათლა
 არსთა გამრიგემ,
 ჩვენ ვაშენებდით ბანას, ზარზმას,
 გელათს, იყალთოს
 და ვმალდებოდით ნიკოფსიდან
 დარუბანდამდე.
 ო, საქართველოვ, ოქროსფერი
 ხარ საოცრება
 და პური შენი არსობისა არის ღვთიური,
 ო, საქართველოვ, მოქართულობ
 ისევ ძარღვებში
 და ინურება საღმრთო ქვევარში
 ალადსტური.
 ხმალი ავლესოთ ქართველებო,
 ხმალი ავლესოთ!
 შემოვაქსოვოთ საქართველოს
 ჯაჭვის პერანგი,
 უნდა გავთიბოთ, უნდა ვიმკათ,
 უნდა გავლენოთ,
 გადავარჩინოთ საფიცარი
 თეთრი გელათი.
 ო, საქართველოვ, ოქროსფერი
 ხარ საოცრება,
 ამ საოცრებას გვეცილება მტერი ვერაგი;
 ხმალი ავლესოთ, ქართველებო,
 ხმალი ავლესოთ!
 შემოვაქსოვოთ საქართველოს
 ჯაჭვის პერანგი!
 .....
 ხმალი ავლესოთ, ქართველებო,
 ხმალი ავლესოთ!
 შემოვაქსოვოთ საქართველოს
 ჯაჭვის პერანგი!
 1991 წ.

იჩქერიაში, ალბათ, ათოვთ
 ჩემი არწივებს, —
 რა დამაძინებს!..
 2000 წ. აპრილის 23

მე შენ მიყვარხარ საქართველოვ!

მე შენ მიყვარხარ, საქართველოვ, —
 დაუსრულებლად, —
 დ ჩემი გული უსაშველოდ გადალილია...
 საგურამოსაც ვენვეოდი, —
 აუცილებლად, —
 ორგულთა ნაცვლად რომ მელოდეს
 დიდი ილია.
 მე შენ მიყვარხარ, საქართველოვ, —
 უკიდევანოდ,
 ჩემო მამულო, არავისთვის
 არ მემეტები!..
 ნუხელ ვიხილე, რომ მიქროდნენ
 ნინამურისკენ, —
 თეთრი ვარდებით დაპენტილი
 თეთრი ეტლები!
 მე შენ მიყვარხარ, საქართველოვ,
 მე შენ მიყვარხარ!
 დაჭრილ სხეულზე გეხუტები და
 გეფერები!..
 ამ ქვეყანაზე ჯერ არასდროს
 არსად მინახავს,
 სისხლის წვეთები, ო, ასეთი
 ძონისფერები.
 ჩემო სამშობლოვ, ო, მიყვარხარ, —
 დაუსრულებლად, —
 და ჩემი გული უსაშველოდ
 გადალილია...
 საგურამოსაც ვენვეოდი, აუცილებლად,
 კაკლის ჩეროში რომ მელოდეს
 დიდი ილია!..
 მე შენ მიყვარხარ, საქართველოვ,
 მე შენ მიყვარხარ!..
 2000 წ. ენკენისთვის 24

ოცდაათი ვერცხლი

რუსთაველზე,
 წმინდა ნინოს
 და მაცხოვრის ხატთან,
 რუსთაველზე
 მლოცველების
 და სანთლების ზღვასთან.
 მოლაღატის
 კაცისმკვლელის,
 სატანების ფეხით
 ჩხრიალებდა,
 ჩხრიალებდა
 ოცდაათი ვერცხლი!..
 აფხაზეთში
 ცხუმის ცის ქვეშ
 და რუსთაველის ძეგლთან.
 აფხაზეთში,
 საქართველოს
 მაჯასთან და მკერდთან,
 მოლაღატის,
 გარენარის,
 ანტიქრისტეს ფეხით
 ჩხრიალებდა, ჩხრიალებდა
 ოცდაათი ვერცხლი!..
 სამაჩაბლოს
 თეთრი ტაძრის
 და ლიხვის პირას.
 სამაჩაბლოს,
 ავი ხელით
 ტყვიადახილ დილას...
 მოლაღატის,
 მოძალადის
 და ხიზანის ფეხით,
 ჩხრიალებდა, ჩხრიალებდა
 ოცდაათი ვერცხლი...
 ოცდაერთში
 კოჯრის ტყესთან
 და თბილისის კართან,
 რუსთაველზე,
 მლოცველების
 და სანთლების ზღვასთან...
 აფხაზეთში,
 ცხუმის ცის ქვეშ
 და რუსთაველის ძეგლთან,
 ქვემო ქართლში,
 სიონთან და
 ნინაპართა ძვლებთან,
 მოლაღატის,
 ნაძირალას
 უცხო ტომთა ფეხით,
 ჩხრიალებდა,
 ჩხრიალებდა
 ოცდაათი ვერცხლი!..
 გაყიდული საქართველო,
 გაყიდული სისხლი!..
 გაყიდული მაცხოვარი,
 გაყიდული ფიცი!..
 ოცდაათი სატიკვარი,
 ოცდაათი ცეცხლი!..
 ოცდაათი სიძულვილი...
 ოცდაათი მეხი

ოცდაათი ნაძირალა
 შარაგზაზე გდია...
 საქართველოს მოლაღატეს,
 საქართველოს მოლაღატეს,
 საქართველოს მოლაღატეს —
 ოცდაათი ტყვია!!!
 1990 წ. ივრიკა 24, თარხონის დღე

სამეგრელოს!

ჯიხაშკარში შაშვი გალობს,
 მაფშალია-ოდიში...
 ვერვინ დასცემს სამარგალოს,
 მტერთან - დიდი ბოდიში!..
 ო, ეს მწვანე გორაკები,
 ჭრელა-ჭრულა ქედები...
 დადიანის ნაბაღნარში
 მტრედები და გედები.
 ტყაშმაფა და ოჩოკოჩი,
 ზღაპრები და ოდები...
 მანცხვარკარის ლურჯ გორაზე
 მარმარილოს ლოდები.
 მარმარილოს ლეგენდები,
 მარმარილოს ბიჭები...
 მინა, ასგზის საფიცარი, —
 უფლის დანაბიჯები!..
 სამეგრელო — საქართველოს
 სიმღერა და მითია...
 მზის სარკმლიდან პეიზაჟებს ხატავს
 გორა ჯიქია,
 ჩხოუშიას ცისფერ სივრცეს, ნეტავ,
 ვინ უნანავა?..
 პონტოს ზღვიდან თბილისის ზღვას
 უმზერს ნუგზარ შანავა.
 სამეგრელოვ, მტერს და მომხდურს,
 ვიცი, არ ეპუები,
 ღამეს თეთრად გითენებენ
 ძმები ესეუები!
 ძმები ვანაძეები და როგავა და ბულია...
 ზვიად, ზაზა, ბესო, მერაბ,
 ედემ დაგარგულია...
 მტრები ისევ სისინებენ... მიდიან
 და მოდიან...
 ცხენისწყალთან ვერ ისვენებს,
 ალბათ, ვახტანგ ნოდია!
 ტყეში ისევ იმართება საიდუმლო
 სერობა...
 მაგრამ, იცავს სამეგრელოს
 ქრისტეს დიდი მხედრობა!..
 მაგრამ, მაინც გათენდება დილა —
 თვალბეზმიანი...
 და ალსავლის კარს შეაღებს
 რომან ბენდელიანი.
 მაგრამ, მაინც იხივებს მუხა, —
 ცამდე აწვდილი
 და იმღერებს „ოდოიას“ სენაკი
 და მარტვილი.
 ციხე-გოჯთან დედამოკას ვეღარ
 სდევნის არაბი...
 ბუხრის პირას შეითხზებდა
 ონარიის არაკი.
 გაბრწყინდება საქართველო, —
 ლურჯი და უნაპირო...
 კახი კოლხეთს შემოსძახებს, —
 სქანი გოლუაფირო!..
 თუ ბიჭი ხარ, მიდი, აბა, ეს მთა-გორა
 დასძარი?!
 გესმის? ღრუბლის ტახტზე
 რეკავს ნალენჯიხის ტაძარი!..
 ჯიხაშკარში შაშვი გალობს,
 მაფშალია — ოდიში!..
 ვერვინ დასცემს სამეგრელოს,
 მტერთან — დიდი ბოდიში!!!
 2000 წ.

დადეთ იარაღი ბიჭებო!

თბილისის სინანულის ცრემლი მოერი...
 ვაი, შინდისფერო სიზმრებო!
 ეშმას არ ემონოთ,
 ტაძარს არ ესროლოთ,
 თბილისს არ ესროლოთ, ბიჭებო!
 უშბას გადმომდგარა — ქალი ღამარია,
 უყვარს ღამარიას ლილეო!
 უშბას არ ესროლოთ,
 შხარას არ ესროლოთ,
 დადეთ იარაღი, ბიჭებო!
 ტირის სამეგრელო, ბედი აერია...
 გული დაუამეთ ნისლებო!
 კოლხებს არ ესროლოთ,
 ცოტნეს არ ესროლოთ,
 ნარსულს არ ესროლოთ, ბიჭებო!
 ახლა ქუთაისში თეთრი აპრილია,
 თეთრი იმერეთი იმერობს!
 ღმერთი არ გაგინყრეთ,
 ღმერთი არ გაგინყრეთ,
 დავითს არ ესროლოთ, ბიჭებო!
 კახს რომ ენურება გული საგულეში,
 ვაზის ცრემლებია უენო!
 მუხლზე დამხობილი გოდებს ალავერდი,
 დადეთ იარაღი, ბიჭებო!
 ლიხვის ჭირისუფლის თალხი ჩაუცვია,
 ვაი, ახდენილო იჭვებო!
 რა დროს ღალატია,
 —> 8

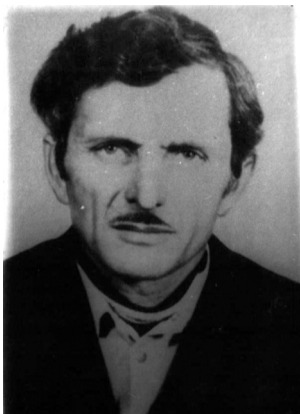
საქართველოზე უსაზღვროდ შეყვარებული პატრიოტები

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ნოჯიხური“ №№29,31, 32, 33).

ნეტარია მისი ხსენება, ვინც მამულს შეენირა...

საქართველო არ დაივინყებს თავისი სასიქადულო შვილების ღვანლს.

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია. 1993 წ. 7 ივნისი

ვახტანგ თადეოზის ძე თორდია — დაიბადა 1930 წ. 20 ივნისს, ზუგდიდის რაიონის სოფ. ზედაენერში. 1991 წლის დეკემბერში თბილისში კანონიერებას იცავდა. 1992 წლის 6 იანვარს თანამებრძოლებთან ერთად ბრუნდებოდა ზუგდიდში. კასპის რაიონის სოფ. ალაიანთან ჩასაფრებულმა ხუნტისტებმა ცეცხლი გაუხსნეს და შვიდი ზუგდიდელი გვარდიელი სიცოცხლეს გამოასალმეს. მათ შორის იყო ვახტანგიც.

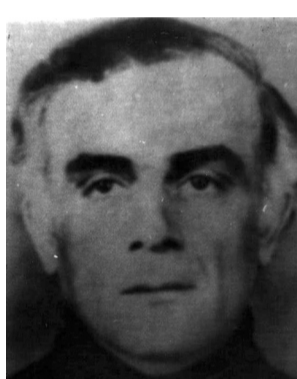

კოტე დავითის ძე თოდუა — დაიბადა 1951 წელს ზუგდიდის რ-ნის სოფ. ნარაზენში. 1969 წელს შედის სოხუმის საბუნებისმეტყველო ტექნიკუმში. სამხედრო სამსახურის შემდეგ, ზუგდიდის მილიციაში მსახურობს. 1990-92 წწ. 9 მარტამდე უბნის ინსპექტორია. მიღებული ჰქონდა მრავალი ჯილდო. დაიღუპა 1992 წ. 9 მარტს სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას.

დარჩა მეუღლე და ორი შვილი.

ნიკოლოზ /ნიკო/ ყორყის ძე თორდია — დაიბადა 1950 წლს 5 აპრილს ზუგდიდის რაიონის სოფ. ზედაენერში. 1989 წლიდან მონაწილეობდა ეროვნულ მოძრაობაში. 1991 წლის სექტემბრის დღეებში აქტიურად მხარში ედგა პრეზიდენტს და უზენაეს საბჭოს. 1992 წლის 6 იანვარს დატოვა თბილისი და თანამებრძოლებთან ერთად ბრუნდებოდა ზუგდიდში. კასპის რაიონის სოფ. ალაიანთან ზუგდიდელ გვარდიელებს, რომელთა შორის ნიკოლოზიც იყო, ცეცხლი გაუხსნეს ჩასაფრებულმა ხუნტისტებმა და სიცოცხლეს გამოასალმეს ნიკოლოზი და თითქმის ყველა მისი თანამებრძოლი.

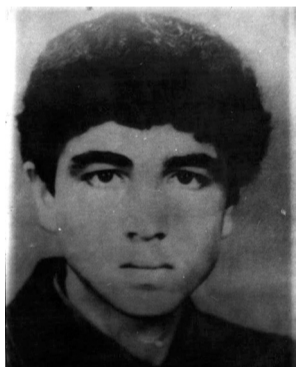
ენუქ სევერიანეს ძე შონია — დაიბადა 1936 წელს წალენჯიხის რაიონის სოფ. ფახულანში. 1992 წლის 25 თებერვალს, მიტინგის დაწყებამდე ერთი საათით ადრე „მხედრონისა“ და გვარდიის ე.წ. სამხედრო საბჭოს ჯალათებმა ზუგდიდში მშვიდობიან მომიტინგეებს ცეცხლი გაუხსნეს... სწორედ მაშინ, მილიციის შენობასთან ენუქი ბავშვებს გადაეფარა... ხუნტისტმა გიორგაძემ ენუქ შონია ავტომატის ჯვრით შენობის წინ დაცხრილა...

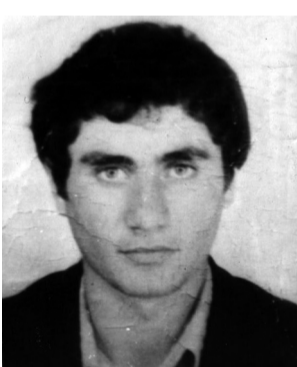
ვალერი /ვოვკა/ ჯოდოს-ძე თოდუა — დაიბადა 1958 წლის 6 ივლისს ზუგდიდში. ცხოვრობდა სოფ. რუხში, მუშაობდა მძღოლად. 1992 წლის 2 ივლისს სრულიად უდანაშაულო ახალგაზრდა სიცოცხლეს გამოასალმეს ხუნტის ჯალათებმა. დარჩა მეუღლე და ოთხი მცირეწლოვანი შვილი.

ანზორ ერმინეს ძე შენგელია — დაიბადა 1954 წელს ზუგდიდის რაიონის სოფ. კოკში. ეროვნული მოძრაობის აქტიური მონაწილე, კანონიერების დამცველი. 1991 წლის დეკემბერში თბილისში კრიმინალთა აღზევებისას დისშვილი მოუკლეს და მის ჩამოსასვენებლად იყო წასული. პუტჩისტებმა რუსთაველზე სასწრაფო დახმარების მანქანაში ანზორიც ჩაცხრილეს..

პაპუნა ავთანდილის ძე თოდუა — დაიბადა 1969 წლის 25 ივლისს ზუგდიდში. დაამთავრა ზედაენერის ტექნიკუმი. 1991 წელს მოხალისედ შედის ეროვნულ გვარდიაში. 1992 წლის იანვარში ზუგდიდს ხუნტის რაზმებისაგან იცავდა. 28 იანვარს სოფ. დარჩელთან გმირულად დაიღუპა. ოჯახის შექმნა ვერ მოასწრო. მისი სახელი დისშვილს დაარქვეს... იზრდება მის მშობლებთან პატარა პაპუნა.

გიზო გულივერის ძე სამუშია — დაიბადა 1964 წლის 22 აპრილს სოფ. რუხში. სამეგრელოს წინააღმდეგ მოლაშქრეებს ვაჟკაცურად ხვდებოდა ცაიშთან, აბაშაში, წალენჯიხაში. თუმცა ქართველებს შორის ბრძოლის სასტიკი წინააღმდეგი იყო... კრიმინალებმა მეგობარი რომ მოუკლეს, გამნარებული და სულმძრული აღმართული იარაღით დადიოდა... ბედისწერამ დააშორა თანამებრძოლთ...

თემურ კარლოს ძე სოსელია — დაიბადა 1962 წლის 31 მარტს ჩხორონყუს რ-ნ სოფ. სარაქონში. სამხედრო სამსახურმა ავღანეთის ომში მოუწია. მამაცი და გულადი მებრძოლი იყო, ზრდილი და პატიოსანი, სამშობლოს სიყვარულით გულანთებული, ერთგულად იცავდა საქართველოს კანონიერ პრეზიდენტს. 1993 წლის 20 ოქტომბერს დედუღეთში, წყალტუბოს რ-ნის სოფ. გვიშტიბში „მხედრონელთა“ რაზმთან შეტაკებისას გამოავლინა სიმამაცე, მძიმედ დაჭრილი თანამებრძოლი გამოჰყავდა თავად დაჭრილს და თანაც ბანდის შემოტევებს იგერიებდა. გმირული სიკვდილით დაეცა...

გონელ ილუმას ძე სალია — დაიბადა 1961 წლის 3 მარტს წალენჯიხის რ-ნის სოფ. ჯგალში. იყო კანონიერი პრეზიდენტის მხარდამჭერი. მონაწილეობდა ხუნტის წინააღმდეგ ბრძოლებში. დაიღუპა 1992 წლის 30 სექტემბერს ხობში ხუნტისტებთან შეტაკებისას: ტყვედარდნილს წამებით ამოხადეს სული. დარჩა მეუღლე და ორი ქალიშვილი.

სრულიად საქართველოს მოძრაობა „ხსოვნა“ (თავმჯდომარე მადონა მაქაცარია), საქართველოს ეროვნული გვარდიის ზუგდიდის ვეტერანთა კავშირი „ოდიში“ (თავმჯდომარე გიგლა ჭედია). რედაქცია მადლობას უხდის მათ მასალების მოწოდებისათვის.

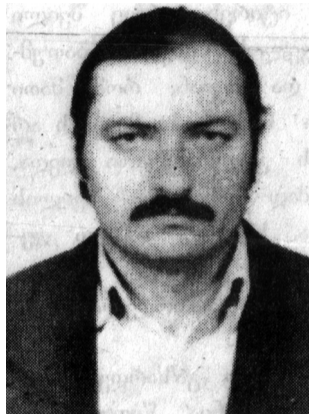
(გაგრძელება იქნება)

6 ივლისი — ნალენჯის ტრაგედიის 23-ე წლისთავი!

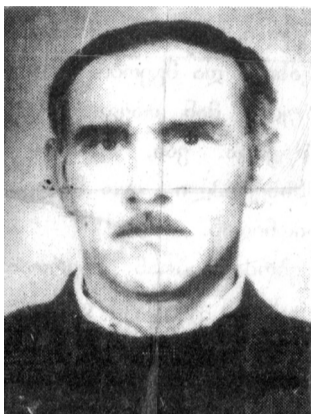
23 წლის წინ, 1992 წლის 6 ივლისს ნალენჯის სკოლა-ინტერნატში დაბანაკებულ დამსჯელ „მხედრიონელთა“ რაზმთან ბრძოლაში დაიღუპნენ:

გულად ღვინჯილია 38 წ. (ნალენჯის);
 ნუგზარ რუბენის ძე ძვაბავა 45 წ. (ნალენჯის);
 პავლუშა გრიგოლის ძე გაბედავა 41 წ. (ზუგდიდი);
 როინ ხუხუტის ძე დარსანია 33 წ. (ზუგდიდი);
 ჯემალ ნაპოლეონის ძე კარტოზია 43 წ. (ზუგდიდი);

გოჩა ანზორის ძე ლომია 28 წ. (ზუგდიდი);
 ვახტანგ პეტრეს ძე ქანთარია 36 წ. (ზუგდიდი);
 ბიჭა ილიკოს ძე შენგელია 35 წ. (ზუგდიდი);
 ონისე ვაჟას ძე შონია 24 წ. (ზუგდიდი);

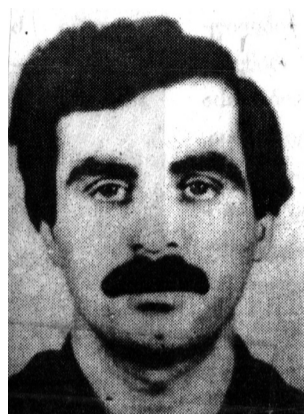
გულად ღვინჯილია

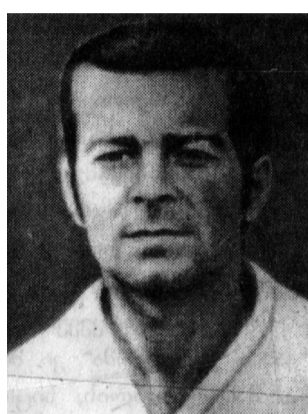
ნუგზარ ძვაბავა

პავლუშა გაბედავა

როინ დარსანია

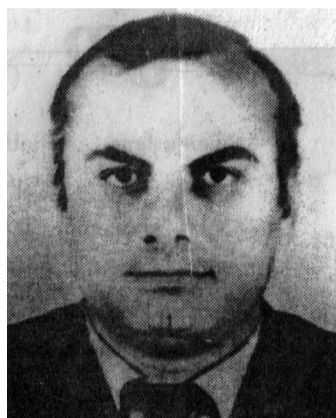
ჯემალ კარტოზია

გოჩა ლომია

ვახტანგ ქანთარია

ბიჭა შენგელია

ონისე შონია

კანონიერი ხელისუფლების გვარდიელებმა ჭეშმარიტად გმირული სულისკვეთება გამოავლინეს: გასწირეს თავი ეროვნული ინტერესებისთვის.

მარადიული დიდება და უკვდავება კოლხ ვაჟკაცებს!

მიშლი? მე თუ მოვკვდები, ბავშვებს რა უშავთ, გაიჭირვე და გაზარდე. იმ ყაჩაღებს არამც და არამც არ ვაბოგინებ ხალხის ასანოკებლად. ყოველდღე თავს ესხმებიან ოჯახებს, ხოცავენ უდანაშაულო ადამიანებს და ვინ იცის, რა ოხრობას ისინი არ სჩადიან.

ბარბაღემ ერთი ღრმად ამოიკვნესა და ოთახში შევიდა, ბავშვებს გაღვიძებულად და მშობლების საუბარს გასუსულნი ყურს უგდებდნენ.

— გაიღვიძეთ, შვილებო, თქვანი გოლუაფირო თქვანი დიდა. ადექით, დაემშვიდობეთ მამათქვენს.

— სად მიდის მამა? — შემკრთალი ხმით იკითხა უფროსმა.

დედამ ნაძალადევად გაუღიმა შვილს და პასუხის გაუცემლად გვერდით ოთახში შევიდა.

გასროლა შუაღამისას (ნამდვილი ამბავი)

კიბის საფეხურზე ჩამომჯდარი, ღრმა ფიქრებში ნასული თედორე ცხენის ჭიხვინმა გამოაფხიზლა. უკვე გათენებულიყო. მალე ოთახის კარი გაიღო და იქიდან ბარბაღე გამოვიდა. კიბეზე საცვლებისამარა მჯდარ ქმარს ნაბაღი მოახურა, გვერდით მიუჯდა და სევდიანი ხმით უთხრა: მიდიხარ ხომ? თედორე? ფრთხილად იყავი, სქან სანთელი, რაღაც ცუდს მიგრძნობს გული. ხომ იცი, ამასწინებზე იმ აბრაგებს ერთი გაღმევი ბიჭი შეჰმატებია. ფრთხილად, არაფერი დაგიშავონ იმ წყეულებმა. ხუმრობა კი არ არის იმათთან ბრძოლა, ტყეში ტყვიასთან არიან გაზრდილები. ტყის ყოველი კუნჭული ზეპირად იცინა. ვშიშობ, ვაი თუ ვერ აჯობოთ. შენი თავი თუ არ გეცოდება, ეს ბაღნები მაინც შეიცოდენ. ცოდვები არიან უმამოდ, ობლობაში.

თედორემ ჯერ თვალებით შეხედა ცოლს, შემდეგ კი დაყვავებით უთხრა: — რას შეუბნები, ბარბაღე, ნასვლას

აღდგომის წინა კვირა დღე იყო, რომელსაც ბაიობა დღეს ეძახიან.

მზე უკვე ამოსული იყო, როდესაც თედორე მზადებას შეუდგა, კაზმავედა ცხენს და თან თავისთვის ლიღინებდა:

„აია რე, ბაია რე, ბაიაშ ნორ თანაფა რე, ქირსე რე დო კალანდა რე, ნაკურთხია დიდი დღა რე.“

როდესაც საქმეს მორჩა, მიუბრუნდა ბარბაღეს და უთხრა: — აბა, შენ იცი, ბავშვებს მიხედე. შეიძლება აღდგომამდე დამავიანდეს. ამ კვირაში ოჯახში ქალიც შენ იქნები და კაციც. ანტო მოიხმარე და სათანაფოდ, რაც საჭიროა, მოამზადე.

— ერთი კვირა რა ამბავია, თედორე! კიდევ პრუსიასთან საბრძოლველად ხომ არ მიდიხარ, შე კაცო!

— აღდგომაც გეშორება, ხომ? იქნებ საერთოდ ვეღარ დავბრუნდე, მაშინ?

— რას ამბობ, კაცო, ნუ გამიხეთე გული.

მაშინვე კი არა, გამამხნევე. რამე საიმედო სიტყვა მითხარი. მაინც ისეთი სიზმრები მაქვს, აგერ-აგერ გავვიფიქრებ ქალი!

დღის თორმეტი საათი იქნებოდა, როცა შინელში გამონყობილი თედორე ცხენზე შეჯდა და ნასასვლელად მოემზადა.

ფრთხილად, თედორე! აკი გითხარი, გული რაღაც ცუდს მეუბნება-მეთქი. ხომ არ ჯობდა, ეგ საქმე ერთი-ორი კვირით გადაგედო. ამ დღეებში მაინც ზუგდიდში იყავი დაბარებული და...

— არა ჩემო ბარბაღე. გველეშაპის ჭია მანამ უნდა გასრისო, სანამ გაიზრდება და შენ თვითონ გაგსრესს! — მიაძახა თედორემ ცოლს და ორღობეებში გაუჩინარდა. ბარბაღემ სამჯერ გადაიწერა პირჯვარი და ქმარს უკან გულითადი ლოცვა გააყოლა.

ქებში. მყუდროებას მხოლოდ ჩვენი მგზავრების ცხენთა ფლოქების ხმა არღვევდა. სავეს მთვარე თითქოს რაღაცის მოლოდინში ცნობისმოყვარეობით დასცქეროდა არემარეს. დასავლეთიდან შავი ჯარივით დაიძრა ბოლქვა-ბოლქვა ღრუბლები. თითქოს მთვარეს ჩაყლაპვას უპირებდნენ. მთვარეც არ ნებდებოდა და ჩაინთქმებოდა თუ არა ღრუბლებში, მაშინვე მეორე მხარეს გამოანათებდა თავმომწონედ: დამინახეთ, აქა ვარო!

როდესაც კომისარმა მალანამ და მისმა მეგობრებმა ძველ, მიტოვებულ ნისქვილამდე მიალწინეს, საიდანაც დანიშნულ ადგილამდე ნახევარი კილომეტრი იქნებოდა, როდესაც ღრუბლებმა პირი უყვეს მთვარეს, ვილაცამ შემზარავი ძახილით ისკუპა ტყიდან, თეთრტაიქოსანი მხედრისკენ ტყვია გაისროლა და გზის მეორე მხარეს გაუჩინარდა.

თურმე ყაჩაღებს თავისი დამქაშებისაგან შეეტყუოთ, რომ კომისარი თეთრ ცხენზე იქნებოდა ამხედრებული.

გასროლისთანავე სიბნელემ მოიცვა იქაურობა. ღრუბელმა დროებით სძლია ნათელ მთვარეს. წყვილი ჩამოწვა. ატყდა სროლა. ტყვიების ზუზუნის ხმა აბრაგების მხრიდან თანდათან შორდებოდა შეტაკების ადგილს. მალე მყუდროება გამეფდა. მთვარემ ღრუბლებს თავი დააღწია და კვლავ გაანათა წყვილი. ამხანაგებმა ერთმანეთი მოიკითხეს.

— თედორე! თედორე სადაა! — გაისმა შეძრწუნებული ხმები. აი, მისი ცხენი!

თეთრი ტაიქი საზარლად ფრუტუნებდა, ტორებს სცემდა და სისხლისაგან დაცლილი, მომაკვდავი პატრონის გარშემო ტრიალებდა.

***

განთიადისას ბარბაღე ზარების გაუნწყვეტელმა რეკვამ გამოაღვიძა. ეს ხმა უზარმაზარ შავ ლოდან დაანვა გულზე. მუხლები აუკანკალდა, ხელები აუთროლო-

ჩვენის საუნჯე

ლაზური ანდაზეპე (ლაზური ანდაზები)

1. ავლის ჯოლორი ვარ ტუში, ლეჯის ოლალაფეს. (ეზოში ძალი არ იყო და ღორს აყეფებდნენ.)
2. ამ დუნისა მითი ვარ გესქიდერენ. (ამ ქვეყანას არავინ შერჩენია.)
3. აია დუნია სულთან სულეიმანის ვარ დოსქიდერენ დო სი დოგოსქიდუნია? (ეს ქვეყანა სულთან სულეიმანს არ შერჩენია და შენ შერჩეობ?)
4. არ დღას დოვიბადი დო არ დღას ბლურუ. (ერთ დღეს დავიბადე და ერთ დღეს მოვკვდები.)
5. არ თის ჟურ ქუდი ვა გეთივენ. (ერთ თავზე ორ ქუდს ვერ დაიხურავ.)
6. არის თოლის გონალუ მშქორინითენ, მაჟურას — ძლაღათენ. (ერთს უჭმელობით თვალი დავებინდა, მეორეს — ძლომით)
7. არიქ იბირს, მაჟვარაქ იმგარს. (ერთი მღერის, მეორე ტირის.)
8. არ მთხირი ნჩხოვრო ჟუმაქ უკუთრთერენ. (ერთი თხირი ცხრას ძმას გაუყვია.)
9. არ მონქინუნეთ ნჯა ვარ მუიკვათენ. (ერთი მოქნევით ხე არ მოიჭრებაო.)
10. არ პიჯიმენ კაითი იშულუნ დო პატიითი. (ერთი პირიდან კარგიც ამოდის და ცუდიც.)
11. ბაბა სალი ტუ-ში, გერი მევიტით, ნა ლურუ, ნოხლე მეველუთ. (მაშა ცოცხალი რომ იყო, უკან მივდიოდით, რომ მოკვდა, წინ მივდივართ.)
12. ბაბაში ნენა ნანაქ ვა გოგუაფს. (მამის დარიგებას დედა არ გასწავლის.)
13. ბადი დო ბერეს არ ნოსი უღუნან. (მოხუცსა და ბავშვს ერთი ჭკუა აქვთ.)
14. ბაზი ჟუმუთი ხაჩქარე. (ზოგჯერ მარილიც უნდა დათესო.)
15. ბაშქაში ბერგითენ ყონა ვარ იხაჩქენ. (სხვისი თოხით ყანა არ მოიხვნება, არ დაითესება.)
16. ბერე დიდო ელმოცქვინუქ ოკოხუფს. (ბავშვს მეტი მოფერება აფუჭებს.)
17. ბერე დო ჯოლორი არ რენ (იტყვიან ცუდ ბავშვზე). (ბავშვი და ძალი ერთია, ერთნაირები არიან.)
18. ბერე — ნანა-ბაბაში დერდი. (შვილი — დედ-მამის სადარდებელი.)
19. ბერე ომგარუმენი ონ, ლაჭი-ოლაღუმენ. (ბავშვი ტირილისთვისაა, ლეკვი საყვად.)
20. ბერექ ვარ იმგარაშა, ბუძი ვარ მეჩაფან. (სანამ ბავშვი არ იტირებს, მანამ ძუძუს არ მისცემენ.)
21. ბერემ ოყოფუმუ ირი ოხორჯას უჩქინ, ორდუ ირის ვარ აჩქინენ. (შვილის ყოლა ყველა ქალმა იცის, აღზრდა კი — მხოლოდ ზოგამაო.)
22. ბორჯი მეჩაშუთე იჩოდენ, გზა ოგ ზალუთე იჩოდენ. (ვალი გასტუმრებით თავდება, გზა სიარულით თავდება.)
23. ბატონის საათი ქულუნ-ნა, მჟუასთი ვა მენდონკერს. (ბატონის საათი თუ აქვს, მზესაც არ შეხედავს.)
24. ბორჯიმენ მენდრა იყვავინონ. (ვალისაგან შორს უნდა იყო.)
25. ბუიუდი კატუსთი უღუნ. (უღვაში კატასაც აქვს.)

(კრებულიდან: „ხალხური სიბრძნე.“).

დიდი მხედართმთავრები

პეტრე ბაგრატიონი — 250

„თუ რუსეთის უძლეველი მხედრობა და ყოვლად მონყალის ხელმწიფის საფარველი მაგ ქვეყანას (საქართველოს) არ შესწნოდა, აქამდინ დიდ უბედურებას მიეცემოდა.“

პ. ბაგრატიონი

„მე მემინოდა ბაგრატიონის, მისი სიკვდილით რუსეთის არმიას დედაბოძი წაექცა.“

ნაპოლეონი

„მას არასოდეს არ უღალატია მასწავლებლისათვის და სიცოცხლის ბოლომდე რუსეთის არმიის მშვენიერად დარჩა.“

ვ. ვოლკონსკი

„რუსეთის არმიის ლომი.“

ვ. ბელინსკი

დიდი მხედართმთავრის დამსახურებაზე ლაპარაკობენ ის ჯილდოები, რომლებიც მის გულმკერდს ამშვენებდნენ:

1. „სარდინელი წმინდანების მავრიკოსისა და ლაზარეს პირველი ხარისხის ოქროს ორდენი“ (1799 წ.);

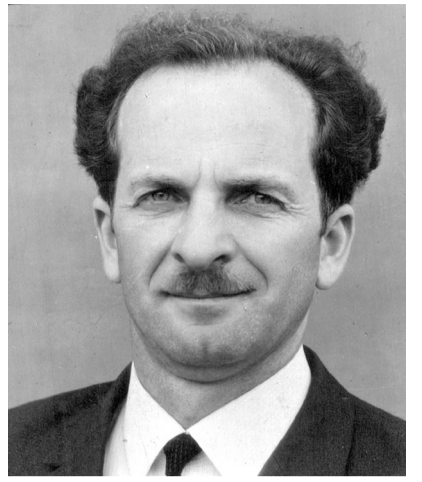
2. „მარი-ტერეზას ოქროს ორდენი კომანდორის ჯვრით“ (1799 წ.);
3. მალტის „წმინდა იოანე იერუსალიმელის ოქროს ორდენი ალმასებით“ (1799 წ.);
4. „წმინდა ანას პირველი ხარისხის ოქროს ორდენი ბრილიანტებით“ (1799 წ.);
5. „წმინდა ალექსანდრე ნეველის ოქროს ორდენი ალმასებით“ (1799 წ.);
6. „წმინდა გიორგის მეორე ხარისხის ორდენი“ (1806 წ.);
7. პრუსიული „ნითელი არწივის ოქროს ორდენი“ (1807 წ.);*
8. პრუსიული „შავი არწივის ოქროს ორდენი“ (1807 წ.);**
9. „წმინდა ვლადიმერის პირველი ხარისხის ოქროს ორდენი“ (1808 წ.);
10. „წმინდა ანდრია პირველნოდების ოქროს ორდენი“ (1809 წ.);
11. „ოქროს დაშნა მხედრული სიმამაცისათვის“ ალმასებითა და ბრილიანტით.“ (1810 წ.).

რაც უფრო შორს მიდის ისტორიის სიღრმეში ბაგრატიონის გმირობა და საბრძოლო დამსახურება, მით უფრო ნათელი ხდება უკვდავი მხედართმთავრის სახე და ხალხი მით უფრო თაყვანს სცემს მის ხსოვნას. ამიტომ დღესაც სამართლიანად ვუღერს პეტრეს თანამედროვეთა სიტყვები: „ბაგრატიონი! შენი მონუმენტი თანამედროვეთა გულშია: ყველაფრის დამანგრეველი დრო გაანადგურებს რკინასა და მარმარილოს, მაგრამ დიდება და დამსახურება, რომელზედაც შენი სახელია დაფუძნებული, მუდმივად იცოცხლებს!“

შამშე მეგრელიძე

* ** ეს ორდენები ენიჭებოდათ მხოლოდ პრუსიელებს და მხოლოდ ერთხელ დაუშვეს გამოწაკლისი, ისიც გენერალ ბაგრატიონის გამო.

დაბადების დღეს გილოცავ, მამა...

უკვე მეორედ მოვიდა 9 მაისი უშენოდ, მამა. ორმაგად გიყვარდა ეს დღე, როგორც შენი ამქვეყნიად მოვლინებისა და როგორც გამარჯვების დღე. ხუმრობით იტყვი: — მე რომ ცხრაში დავიბადე, იმიტომ დაამთხვიესო ამ თარიღს გამარჯვება.

საერთოდ ხალისიანი ადამიანი იყავ მამიკო. ეს დღე კი განსაკუთრებით გიხაროდა, რადგან შვილები, შვილიშვილები თუ ვერ ჩამოვიდოდნენ, მორიგეობით გირეკავდნენ და შორიდან გესიყვარულებოდნენ შესანიშნავ მამას და ბაბუას. ბევრი შენს ახლობელსა და კოლეგას ახსოვდა ეს დღე და მათი სტუმრობა კიდევ უფრო გახარებდა და გახალისებდა. დადებითი აურის მატარებელი იყავ მამიკო. შენზე ითქმოდა ნამდვილად, სოფლის კოლორიტული პიროვნებააო.

გამორჩეულად გიყვარდა ობუჯი, ამაყობდი, რომ ასეთი წარსულისა და აწმყოს მქონე სოფლის შვილი იყავი. მთელი შენი ცხოვრება ცდილობდი, რაიმე სარგებელი მოგეტანა შენი კუთხისა და ხალხისათვის. ბევრი ადამიანი გიგონებს სიტბოთი და სიყვარულით, ეს ბუნებრივია, რადგან სადაც კი უნდა გემუშავა, ყველგან სიკეთეს თესავდი.

ორი წელია ზეციური საქართველოს ბინადარი ხარ მამი. სამი შვილთაშვილი შე-

ემატა შენს შთამომავლობას, შენი გვარის გამგრძელებელი შვილიშვილიც დაქორწინდა. ასე მგონია, სადღაც შორს ხარ და იქიდან გვესიყვარულები, ყველაფერი იცი ჩვენზე...

ყვავილებით მოგილოცეთ ახლანდელი დაბადების დღე საფლავზე, ღვინის წვეთები ცრემლებით ეკიდა ყვავილთა ფურცლებს. სანთლების ალთა ლიცლიცი თითქოს შენი სულის ანარეკლი იყო მამა.

რომ იცოდე, როგორ გვენატრები, გვახსოვხარ, გვაკლიხარ... აკლიხარ სოფელს, აკლიხარ წაღწევისას.

მრავალ მშვიდობიან 9 მაისს მამიკო...

მანანა კაკაჩია

ჭეშმარიტი მოძღვარი

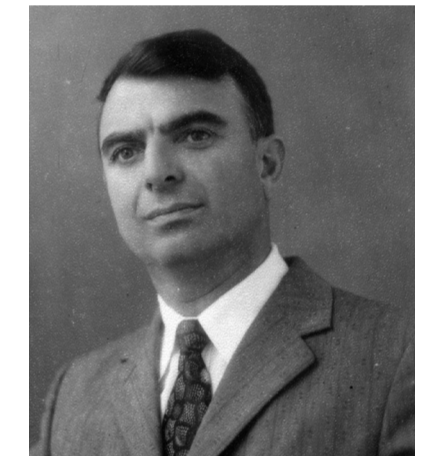
წავიდა ამ ქვეყნიდან კიდევ ერთი ღვანღმოსილი პედაგოგი, ჭეშმარიტი მოძღვარი, ყველასათვის საყვარელი მასწავლებელი, განათლებული პიროვნება — ორდენ მესხია, რომელიც ზნეობისა და სინდონის განსახიერება გახლდათ.

ორდენ მასწავლებელს წუთითაც არ უცხოვრია თავისი მოსწავლეებისა და ხალხის სიყვარულის გარეშე.

ამბობენ, ორმოცი დღის შემდეგ ადამიანის სული ზეცაში დაივანებს, მანამდე კი თავის ოჯახსა და ახლობლებში ტრიალებსო. ორდენ მასწავლებლო, თქვენი უკვდავი სული სამოთხეშია დავანებული, რამეთუ თქვენ პროფესიონალიზმით, დაუღალავი შრომით, უბრალოდებითა და ადამიანების ზღვა სიყვარულით ეს დაიმსახურეთ!

... და რა ცუდია, ახლობელი ადამიანის დაკარგვის სინანულით დღევანდლობა წარსულად რომ გვექცევა, მაგრამ არდავინწყების შარავნდები შემოსავს ნათელ სახეთა ხსოვნას და ლამაზი, გაუხუნარი მოგონებები შეავსებენ სულში ჩალვარილი სიცარიელეს, გულსმონოლილ სევდას...

მსურს, თქვენთან ურთიერთობის ერთი ეპიზოდი გავიხსენო: ჩემს დისშვილს, ლაშა მიქავას სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლის გაგრძელება საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტში სურდა. ჩვენ ველავადით, რადგან არ ვიცოდით, თუ რა ნიშანს მიიღებდა ლაშა ფიზიკაში. არ ინერვიულოთ, ლაშა ამ საგანში მხოლოდ ხუთიანს მიიღებსო! — დაგვამშვიდეთ თქვენ. თქვენმა მოსწავლემ არ დაგალატათ, ორდენ მასწავლებლო. მისი და მრავალი, თქვენს მიერ

აღზრდილთა წარმატებები როგორ გიხაროდათ!..

თქვენ ზუსტად და შეუცდომლად შეგეძლოთ მოსწავლის შესაძლებლობის განსაზღვრა, მათი ცოდნის შეფასება.

ორდენ მასწავლებლო, თქვენი მაღალი პასუხისმგებლობა, კაცურ-კაცობა და სიკეთე მარად დარჩება თქვენი ახლობლების, კოლეგების, უბრალოდ ადამიანების გულში, რომლებიც თქვენ გაფასებდნენ ამ თვისებების გამო. თქვენი აღზრდილი თაობები მუდამ კეთილად მოგიგონებენ და თქვენს დიდებულ საქმეებს შთამომავლობას გადასცემენ... ამაშია თქვენი უკვდავებაც!..

მნამს, თქვენი უკვდავი და ლამაზი სული ზეციური საქართველოს მარადიული ბინადარი გახდება, წმინდა საფლავზე კი ვარდები გაიფურჩქნებიან და თაფლის სანთლები ცრემლებად დაიღვრებიან...

ცისანა თოლორაია
ენერის საჯარო სკოლა

ნონა ჭითანავა, ელდარ ჭითანავა, ვალერი ძაძამია ღრმა მწუხარებას გამოთქვამენ ბატონ მამანტი ძაძამიას ძმისშვილის, სამშობლოს გულმხურვალე, პატრიოტი ქალბატონის — ჟონარა ძაძამია-მოლაშხიას უდროოდ გარდაცვალების გამო და თანაგრძნობას უცხადებენ მამანტი ძაძამიას ოჯახს.

ნოჯიხური

რედაქტორი — ვალერი ძაძამია

„ნოჯიხურის“ მისამართი:
წალენჯიხა — ობუჯი. ლეო ქიაჩელის №37.
ტელ: 591 91-32-89

გამოიცემა 2005 წლის ოქტომბრიდან

ანყოფილება და დაკაბადონება — თეა მიშვილია
ტელ: 555 49 22 07; 555 50 40 88